

PREGLED PROCESUIRANJA PREDMETA RATNIH ZLOČINA "A" KATEGORIJE PRED PRAVOSUĐEM BOSNE I HERCEGOVINE

Sead BANDŽOVIĆ
sead1994@live.com

SAŽETAK: Osnivanje Suda Bosne i Hercegovine 2002, a kasnije i njegovog Odjela za ratne zločine 2005, predstavljali su krupne iskorake ka procesuiranju ratnih zločina počinjenih tokom rata (1992-1995) na prostoru Bosne i Hercegovine. Do decembra 2022. pred ovim sudom je pravosnažno okončano ukupno 256 takvih predmeta. Posebnu pažnju stručne i šire javnosti privlače predmeti tzv. "A" kategorije Pravila puta. Naime, u februaru 1996. predstavnici Srbije, Hrvatske i BiH potpisali su Rimsku izjavu o funkcionisanju Zajedničke civilne komisije o Sarajevu. U članu 5. Izjave je propisana mogućnost privođenja i optuživanja osumnjičenih za ratne zločine isključivo na osnovu optužnice ili naloga koje je prethodno pregledao Ured tužitelja Međunarodnog krivičnog tribunala za bivšu Jugoslaviju (MKSJ). Kontrolni mehanizam (poznatiji pod imenom Pravila puta) trajao je do 2004, kada je MKSJ u sklopu svoje Izlazne strategije ta ovlaštenja prepustio Tužilaštvu BiH. U ovom radu je ukratko predstavljen pregled procesuiranja tih predmeta, uz prateće probleme tokom tog procesa, kao i aktuelno stanje u ovoj oblasti.

Ključne riječi: Sud BiH, Tužilaštvo BiH, ratni zločini, Pravila puta, predmeti A kategorije

Uvodna razmatranja

Međunarodno humanitarno pravo (ratno pravo ili pravo oružanih sukoba) predstavlja širok spektar normi koje regulišu ponašanje i odgovornost

zaraćenih država u sukobu, njihove međusobne odnose i način tretiranja zaštićenih osoba (civila, ranjenika, ratnih zarobljenika). Njegovi najvažniji pravni izvori su Ženevske konvencije

potpisane 12. augusta 1949. godine.¹ Iz ovog obimnog pravnog korpusa vremenom se razvio i sistem međunarodnog krivičnog prava, ključnog sredstva u sankcionisanju i obuzdavanju

¹ Radi se o četiri konvencije: Ženevska konvencija za poboljšanje položaja ranjenika i bolesnika u oružanim sukobima u ratu (I Ženevska konvencija), Ženevska konvencija za poboljšanje položaja ranjenika, bolesnika i brodolomnika oružanih snaga na moru (II Ženevska konvencija), Ženevska konvencija o postupanju sa ratnim zarobljenicima (III Ženevska konvencija) i Ženevska konvencija

o zaštiti građanskih lica za vrijeme rata (IV Ženevska konvencija). Konvencije su dopunjene 1977. usvajanjem dva Dopunska protokola i to: Dopunski protokol uz Ženevske konvencije od 12. augusta 1949. o zaštiti žrtava međunarodnih oružanih sukoba (Protokol I) i Dopunski protokol uz Ženevske konvencije od 12. augusta 1949. o zaštiti žrtava nemeđunarodnih oružanih sukoba (Protokol II);

2005. godine donesen je i Treći dopunski protokol uz Ženevske konvencije od 12. augusta 1949. o usvajanju dopunskog znaka razlikovanja (Protokol III). Prema: ICRC, "Vodič kroz međunarodno humanitarno pravo" (citirano: 17.11.2022). Dostupno na: <https://www.icrc.org/en/doc/what-we-do/building-respect-ihl/education-outreach/ehl/ehl-other-language-versions/ehl-serbian-glossary.pdf>

destruktivnih ratnih aktivnosti koje su nerijetko dovodile čitave zajednice te države do propasti. (Škulić, 2001:10) Primjer iz bliske prošlosti predstavljaju i tzv. "postjugoslavenski ratovi" nakon raspada socijalističke Jugoslavije 90-ih godina XX vijeka. Međunarodna zajednica, šokirana masovnim, brutalnim stradanjima ljudi i zločinima u Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini a kasnije i na Kosovu, reagovala je osnivanjem *ad hoc* međunarodnog suda. Vijeće sigurnosti Ujedinjenih nacija uspostavilo je 1993. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju (MKSJ) (u nastavku: Tribunal). Prvenstveni povod za takvom mjerom bili su izvještaji o organizovanom i sistematskom zatočenju te silovanju žena na prostoru Hrvatske i BiH. U izvještaju generalnog sekretara UN-a od 30. juna 1993. upućenog Komisiji za ljudska prava istaknuto je da je MKSJ stvoren u cilju kažnjavanja "onih koji su počinili silovanja, onih koji su ih naredili ili onih koji su bili na odgovornim položajima i nisu ih spriječili; oni moraju snositi odgovornost i biti privedeni pred lice pravde". (Brammertz, Jarvis, 2017:29) Bio je to prvi put poslije 1945. da se pod okriljem UN-a formira jedna takva pravosuđna institucija i to u skladu sa Glavom VII Povelje UN-a.²

Po članu 1. Statuta MKSJ-a Tribunal je bio vremenski nadležan za kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na prostoru nekadašnje SFRJ od 1991. godine. To je uključivalo teške povrede Ženevskih konvencija iz 1949. (član 2. Statuta), kršenje zakona ili običaja ratovanja (član 3), genocid (član 4) i zločin protiv čovječnosti (član 5).³ Tribunal i nacionalni sudovi imali su konkurencijsku nadležnost u predmetima ratnih zločina, ali je član 9. stav 2. Statuta MKSJ-u davao primat u njihovom procesuiranju. U skladu s tim, ovaj međunarodni sud mogao je zahtijevati od bilo kojeg nacionalnog suda ustupanje krivičnog gonjenja ili vođenja postupka u vezi s krivičnim djelima iz njegove nadležnosti, bez obzira na fazu u kojoj su se oni nalazili. (Cassese, 2003:349) Pred MKSJ-om su mogle odgovarati isključivo fizičke osobe, nikako organizacije ili grupe. Krivična odgovornost pojedinca je bila individualna, ali je član 7 (3) Statuta poznao i poseban oblik komandne odgovornosti nadređenih za djela koja su počinila njima podređena lica.⁴ Nižerangirane osobe se nisu mogle osloboditi krivnje pozivajući se isključivo na obavezu poštivanja naredjenja pretpostavljenih ili svoj položaj. U kasnijem odmjerenju kazne to je moglo biti uzeto

kao olakšavajuća okolnost. (Mikyung, Perl, Woehrel, 1998:8)

Sudski postupak pred MKSJ-om imao je elemente kontinentalne i angloameričke pravne tradicije, tačnije inkvizitorskog i akuzatorskog procesa, pri čemu su u praksi ovi posljednji bili dominantniji.⁵ U postupcima su primjenjivane odredbe *Pravila o postupku i dokazima*. U više navrata same sudije MKSJ-a vršile su njihova noveliranja što je zaista činilo rijetkost u pravu, da pravosudni organ sam donosi i mijenja pravila po kojima funkcioniра. (Gurda, Mahmutović, 2021:257) Pred MKSJ-om je, tokom 24 godine njegovog rada, optužena je 161 osoba: 90 je osuđeno na zatvorske kazne, 19 oslobođeno, 37 postupaka je obustavljeno, 13 prosljeđeno pravosudnim sistemima zemalja ex SFRJ, dok se 2 predmeta vode pred Međunarodnim rezidualnim mehanizmom za krivične sudove (MRMKS).⁶

Procesuiranje predmeta ratnih zločina "A" kategorije pred pravosuđem Bosne i Hercegovine

Pored međunarodnih, radilo se i na razvijanju domaćih pravosudnih kapaciteta za rad na predmetima ratnih zločina. Sud Bosne i Hercegovine

² Glava VII Povelje Ujedinjenih nacija (član 39 51) sadrži odredbe o mjerama u slučaju prijetnje miru, povrede mira ili agresije. Opširnije: "Povelja Ujedinjenih nacija (potpisana 26.6.1945)" (citirano 27.11.2022). Dostupno na: https://advokat-prnjavorac.com/zakoni/Povelja_Ujedinjenih_nacija.pdf

³ "Ažurirani Statut Međunarodnog krivičnog tribunala za bivšu Jugoslaviju" (citirano 17.11.2022.). Dostupno na: https://www.icty.org/x/file/Legal%20Library/Statute/statute_sept09_bcs.pdf

⁴ Taj vid odgovornosti iz člana 7 (3) Statuta zasniva se na dužnosti nadređenog koju čine dvije obaveze: sprečavanje krivičnih djela koje su počinili podređeni ili su se spremali izvršiti ih i njihovo kažnjavanje. Suštinu ovog pravnog instituta opisuje rečenica "nečinjenje kada postoji dužnost činjenja". (Dedović, Idrizović, 2019:78)

⁵ Optužni (akuzatorski) oblik krivičnog postupka oblikovan je kao spor ravnopravnih stranaka: tužitelja i optuženog pred sudom. Njegovo osnovno načelo je *nemo iudex sine actore* (nema suđenja bez tužitelja), tj. spor pokreće tužitelj. Funkcije optuživanja i presuđenja su odvojene. Kod istražnog (inkvizitorskog) postupka imamo istog subjekta koji i pokreće postupak i presuđuje konkretan događaj. Zbog toga se inkvizicijski postupak najčešće opisuje kao službena istraga državnog organa o tome da li je izvršeno neko djelo. (Sijerčić-Čolić, 2008:60-65)

⁶ Vijeće sigurnosti UN-a osnovalo je 2010. Međunarodni rezidualni mehanizam za krivične sudove (MRMKS) s mandatom obnašanja sudskih funkcija Međunarodnog krivičnog tribunala za bivšu Jugoslaviju (ICTY) i Međunarodnog krivičnog suda za Ruandu (MKSJ). Ogranak Mehanizma u Arushi započeo je s radom

1.7.2012., a haškog 1.7.2013. godine. Mehanizam je djelovao paralelno s ICTY-em i MKSJ-om, a nakon njihovog zatvaranja (31.12.2015. i 31.12.2017) egzistira kao samostalna institucija. MRMKS je nadležan za pronalaženje i krivični progon optuženih u bjekstvu, vođenje žalbenih postupaka, preispitivanje sudskih odluka ICTY-a, MKSJ-a i Mehanizma, sprovođenje ponovljenih suđenja, procesuiranje lažnog svjedočenja i nepoštovanja suda, vršenje nadzora nad predmetima dostavljenih nacionalnim pravosudnim sistemima, zaštitu žrtava i svjedoka, nadzor nad izvršenjem izrečenih kazni, pružanje pomoći nacionalnim pravosuđima i upravljanje arhivima. Opširnije: "Funkcije mehanizma", <https://www.irmct.org/bcs/o-mehanizmu/funkcije>; Infographic: ICTY Facts and Figures (citirano: 17.11.2022). Dostupno na: <https://www.icty.org/node/9590>

osnovan je 2002, a tri godine potom i Odjel za ratne zločine (u nastavku teksta: Odjel).⁷ Međunarodna zajednica željela je, prije svega, osigurati mogućnosti za vođenje sudskih postupaka prema aktuelnim pravnim standardima. Međutim, ključnu ulogu u pokretanju tog procesa imala je "Izlazna strategija" MKSJ-a koju je usvojilo Vijeće sigurnosti UN-a 2003. godine.⁸ Tribunal je morao okončati sve prvostepene postupke do 2008, a žalbene najkasnije do 2010. godine. Stoga se pristupilo izmjeni Pravilnika o postupku i dokazima MKSJ-a. U tekst Pravilnika ubačen je član *11bis* koji je sudskim vijećima Tribunala omogućavao prenos vođenja krivičnih postupaka na sudove u BiH, Srbiji, Hrvatskoj ili nekoj drugoj zemlji.⁹ Ta se mogućnost koristila u predmetima niže ili srednjerangiranih optuženika

pri čemu je cijenjena i težina zločina za koje su se oni teretili. (Ivanišević, 2008:6) Sud Bosne i Hercegovine je bio prvi takve vrste u regiji kojem su ustupljeni predmeti prema ranije navedenom članu *11bis*. Bio je to prvi ozbiljan ispit njegove funkcionalnosti. U radu je bilo ukupno šest predmeta protiv 10 optuženih, a svi su pravosnažno okončani. Misija OSCE-a u BiH vršila je monitoring suđenja u ovim postupcima. Iako su uočeni određeni procesni problemi (pitanja zaštite svjedoka, rješavanja imovinskopravnog zahtjeva oštećenog, efikasnosti odbrane), ocijenjeno je da je ovaj sudski sistem funkcionalan i prilagođen međunarodnim i domaćim pravnim standardima.¹⁰

Odjel i cjelokupni Sud BiH dugo su vremena funkcionisali u hibridnom modelu: njegova sudska vijeća su bila

sačinjena od domaćih i stranih sudija.¹¹ Strategija ovog suda, usklađena s onom MKSJ-a, predviđala je postepeno smanjenje broja inostranog pravosudnog osoblja. Sudska vijeća su, u prve tri godine od osnivanja, činila 2 stranih sudija i 1 domaći. Nakon toga omjer je iznosio 2:1 u korist domaćih, a po isteku prelaznog perioda sva vijeća su u cijelosti imala domaći sastav. (Kreho, Jukić, 2015:11)

Pred Sudom BiH ukupno je od 2004. do 2020. okončano 256 predmeta ratnih zločina. Ono što je posebno primjetno u posljednje vrijeme odnosi se na kontinuirano smanjenje broja podignutih optužnica, kao i pad stope osuđujućih presuda.¹² Naročitu pažnju stručne, ali i šire javnosti, privlače tzv. "predmeti A kategorije". Predstavnici Srbije, Hrvatske i BiH potpisali su 18.2.1996. "Rimsku

⁷ Krivični postupci pred Sudom Bosne i Hercegovine sprovode se u skladu s Krivičnim zakonom BiH (KZ BiH) i Zakonom o krivičnom postupku (BiH), dok se u pojedinim predmetima ratnih zločina primjenjuje i Krivični zakon SFRJ. Pod pojmom ratnih zločina podrazumijevaju se sljedeća krivična djela iz glave XVII KZ-a BiH: *Krivična djela protiv čovječnosti i vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom – genocid* (čl. 171), zločini protiv čovječnosti (čl. 172), ratni zločin protiv civilnog stanovništva (čl. 173), ratni zločin protiv ranjenika i bolesnika (čl. 174), ratni zločin protiv ratnih zarobljenika (čl. 175), organiziranje grupe ljudi i podstrekavanje na učinjenje krivičnih djela genocida, zločina protiv čovječnosti i ratnih zločina (čl. 176), protupravno ubijanje i ranjavanje neprijatelja (čl. 177), protupravno oduzimanje stvari od ubijenih i ranjenih na ratištu (čl. 178), povrede zakona ili običaja rata (čl. 179), povreda parlamentara (čl. 181), neopravdano odgađanje povratka ratnih zarobljenika (čl. 182) te uništavanje kulturnih, historijskih i religijskih spomenika (čl. 183). (Gurda, Mahmutović, Iveljić, 2021:265 – 266) U krivičnim postupcima se nerijetko nameće pitanje o krivičnom zakonu koji će se primijeniti: KZ BiH ili KZ SFRJ. Sud se u takvim slučajevima rukovodi sa dva principa. Prvi je princip konkretnosti po kojem se relevantne zakonske odredbe upoređuju *in concreto* u određenom slučaju. Potrebno je procijeniti prema kojem od ova dva zakona počinitelj može ishoditi povoljniju odluku. Drugi princip – alternativnosti

nalaze primjenu isključivo jednog propisa: starog ili novog a nikako njihovu kombinovanu primjenu za šta se zalagao jedan broj teoretičara krivičnog prava. (Miletić, 2012:1-19)

⁸ Vijeće sigurnosti UN-a donijelo je dvije rezolucije (1503 i 1504) kojim je podržalo "Izlaznu strategiju". Sve istrage su se trebale završiti do 2004, a postupci na način kako je opisano u gornjem tekstu. Istrage su okončane zaključno s 31.12.2004, ali su ostali rokovi bili neispunjeni zbog poteškoća u hapšenju preostalih "haških bjegunaca". Posljednji od njih – Goran Hadžić lišen je slobode 20.7.2011. godine. Vidi: "Strategija okončanja rada Međunarodnog suda" (citirano 3.12.2022). Dostupno na: <https://www.icty.org/bcs/o-mksj/tribunal/strategija-okoncanja-rada-medjunarodnog-suda>

⁹ Pravilo *11bis* (*Prosljeđivanje optužnice drugom sudu*): (A) 1. Nakon što je optužnica potvrđena, a prije početka suđenja, bez obzira na to da li je optuženi pod nadzorom Međunarodnog suda, predsjednik može imenovati vijeće sastavljeno od troje stalnih sudija izabranih iz sastava pretresnih vijeća koje će jedino i isključivo utvrđivati da li predmet treba prosljediti vlastima države: (I) na čijoj teritoriji je krivično djelo počinjeno; ili (II) u kojoj je optuženi uhapšen; ili (III) koja je nadležna za takav predmet, a voljna je i adekvatno pripremljena da ga preuzme kako bi dotične vlasti predmet odmah prosljedile nadležnom sudu radi suđenja u toj državi. Prema: "Pravilnik o postupku i dokazima MKSJ-a"

(citirano 22.11.2022.). Dostupno na: https://www.icty.org/x/file/Legal%20Library/Rules_procedure_evidence/IT032Rev50_bcs.pdf

¹⁰ (2010) "Procesuiranje predmeta ustupljenih Bosni i Hercegovini od strane MKSJ-a u skladu sa Pravilom 11bis: Osvrt na rezultate petogodišnjeg praćenja postupaka koje je provela Misija OSCE-a u BiH" (citirano 17.11.2022). Dostupno na: <https://www.osce.org/files/f/documents/8/f/118966.pdf>, 35

¹¹ Visoki predstavnik za BiH (OHR) imenovao je prve međunarodne sudije i tužioce, a od 2006. taj posao je bio prepušten Visokom sudskom i tužilačkom vijeću BiH koje je i samo funkcionisalo u hibridnom sastavu. Mandati inostranih sudija i tužilaca trebali su isteći 2009, ali ih je OHR produžio nakon zajedničkog zahtjeva predsjednika Suda BiH, glavnog tužioca Tužilaštva BiH i predsjednika VSTV-a koji su upozorili da domaće vlasti nisu izdvojile finansijska sredstva za popunu upražnjenih pozicija domaćim kadrovima. Poslije ovog produženja međunarodni mandati su istekli 2012. godine. Vidi: (2022) *Utrka s vremenom – Napredak i izazovi u provođenju Državne strategije za rad na predmetima ratnih zločina Bosne i Hercegovine*, Sarajevo: Misija OSCE u Bosni i Hercegovini, 9-10.

¹² "Procesuiranje predmeta ratnih zločina u BiH (2004–2020) (prema informacijama dostupnim 31. maja 2021. godine)" (citirano 17.11.2022). Dostupno na: <https://www.osce.org/files/f/documents/3/d/494884.pdf>

izjavu” o radu zajedničke civilne komisije u Sarajevu. Prema članu 5. “Izjave” (*Saradnja na ratnim zločinima i poštivanju ljudskih prava*) države potpisnice su prihvatile obavezu po kojoj su osumnjičeni za ratne zločine mogli biti uhapšeni ili optuženi isključivo na osnovu optužnice/naredbe za lišavanje slobode koju je prethodno pregledao MKSJ i ocijenio prihvatljivim sa aspekta pravnih standarda.¹³ Osnovan je nezavisni mehanizam za nadzor poznatiji i kao *Pravila puta*. Kontrolnu ulogu vršio je Ured tužitelja MKSJ-a. Nadležni pravosudni organi u BiH bili su dužni dostaviti svaki predmet ovoj instituciji ukoliko bi namjeravali podići optužnicu ili izvršiti hapšenje.¹⁴

U okviru Izlazne strategije Ured je 2004. spomenuta ovlaštenja prenio na Tužilaštvo Bosne i Hercegovine. Prema sadržini predmetima je mogla biti dodijeljena oznaka A, B ili C. U prvu su spadali oni predmeti za koje je ocijenjeno “da postoji dovoljno dokaza za osnovanu sumnju da je neka osoba počinila ozbiljno kršenje međunarodnog humanitarnog prava”.¹⁵ U grupi B nalazili su se predmeti gdje nisu pronađeni dokazi takvog kvaliteta, dok se oznaka C odnosila na spise gdje nije bilo utvrđeno da li takvi dokazi postoje ili ne. Osoblje Ureda tužitelja MKSJ-a pregledalo je, tokom

10 godina trajanja mehanizma, više od 1400 spisa s 5000 osumnjičenih. Pozitivno mišljenje je dato za njih 848. Osim toga, pravosudnim tijelima u BiH vraćeno je i 1000 predmeta iz treće kategorije radi dopune dokaznog materijala.¹⁶

Pravila puta nailazila su na niz izazova u praksi. Nije postojala koordinacija između državnog i entitetskih tužilaštava u raspodjeli predmeta, a 2007. postojao je i velik broj onih čiji su krajnji ishod i priroda krivičnih djela bili nepoznati.¹⁷ Stoga je Ministarstvo pravde BiH pokrenulo izradu prve Državne strategije za rad na predmetima ratnih zločina. Dokument je 2008. usvojilo Vijeće ministara BiH. Svaki predmet je trebao proći ocjenu složenosti krivičnog djela, svojstva i uloge počinitelja. Ako bi predmetni spis ispunio ove kriterije, za njegovo procesuiranje je bilo nadležno državno pravosuđe, u suprotnom se on delegirao onima na entitetskom i distriktnom nivou.¹⁸ Specifičnost kod prve Strategije bila je činjenica da “A” predmeti nisu bili svrstani u prioritete za brzo rješavanje, nego su tretirani jednako sa ostalim predmetima u kojima MKSJ nije obavljao nadzor. Prema zapažanjima Misije OSCE-a, to nije značilo da se takvim slučajevima nije poklanjala potrebna pažnja budući da

je u vrijeme usvajanja Strategije Tužilaštvo BiH već imalo pokrenutih krivičnih postupaka protiv 560 lica sa A liste.¹⁹ Na tekst Strategije donesen je 2020. poseban aneks kojim je ovakvim predmetima data veća važnost u radu.

Ono što je dugo vremena izazivalo negodovanja javnosti, posebno raznih udruženja žrtava, bio je nedostatak pravovremenih informacija o sudbini navedenih predmeta.²⁰ Joanna Korner, britanska sutkinja, u izvještaju *Unapređenje procesuiranja predmeta ratnih zločina na državnom nivou u Bosni i Hercegovini iz 2020.* iznosila je o ovoj problematiki: “S obzirom na izraženu zabrinutost i potencijalno negativan uticaj koji informacije o tim predmetima mogu imati na usvajanje revidirane Strategije, glavnoj tužiteljici (tada Gordani Tadić – op.a.) i tužiocu Izetu Odobašiću postavljeno je pitanje zašto tražene informacije nisu dostavljene. Objašnjenje koje su oboje dali bilo je da je za provjeru podataka u bazi bila zadužena stručna saradnica koja je otišla na porodijski dopust prije nego što je uspjela završiti taj zadatak. Ovo objašnjenje nije najbolje opravdanje, ako ni zbog čega drugog, zato što skreće pažnju na nedostatke u rukovodnim strukturama”. (Korner,

¹³ “The Rome Statement reflecting the work of the Joint Civilian Commission Sarajevo Compliance Conference” (citirano 17.11.2022). Dostupno na: <https://www.nato.int/ifor/general/d960218b.htm>

¹⁴ U Zakonu o krivičnom postupku BiH razlikuju se “osnovi sumnje” i “osnovana sumnja”. Ovaj propis ne sadrži izričitu definiciju “osnova sumnje” dok je “osnovana sumnja” ovako formulisana: viši stepen sumnje zasnovan na prikupljenim dokazima koji upućuju na zaključak da je počinjeno krivično djelo (član 20. tačka m). Taj uslov je potrebno ispuniti ako se podiže optužnica i vrši njeno potvrđivanje. S druge strane, postojanje “osnova sumnje” cijeni se kod pokretanja istrage i vršenja različitih istražnih radnji. (Mrčela, Delost, 2019:417-435)

¹⁵ (2018) “Zapažanja o Državnoj strategiji za rad na predmetima ratnih zločina i Nacrtu revidirane strategije iz 2018.

godine, uključujući predmete “kategorije A” *Pravila puta*. Sarajevo: Misija OSCE-a u BiH, 6.

¹⁶ “Nastavlja se višegodišnja enigma predmeta ratnih zločina prosljedjenih iz Haga” (citirano 18.11.2022). Dostupno na: <https://detektor.ba/2021/08/10/nastavlja-se-visegodisnja-enigma-predmeta-ratnih-zlocina-prosljedjenih-iz-haaga/> (2018) “Zapažanja o Državnoj strategiji za rad na predmetima ratnih zločina i Nacrtu revidirane strategije iz 2018. godine, uključujući predmete “kategorije A” *Pravila puta*. Sarajevo: Misija OSCE-a u BiH, 7.

¹⁸ Orijentacioni kriteriji za ocjenu složenosti rađeni su prema *Pravilima puta*. U prvu skupinu spadaju oni koji se odnose na težinu krivičnog djela (pravna kvalifikacija: da li je riječ o genocidu, zločinu protiv čovječnosti, ratnom zločinu protiv civilnog stanovništva ili ratnih zločinu, masovnim ubistvima, težim

oblicima mučenja i sl.). Kod svojstava i uloge počinitelja cijene se formacijske dužnosti, političke i vojne funkcije kao i sudjelovanje u izvršenju krivičnog djela. Kod ostalih okolnosti potrebno je uzeti u obzir povezanost predmeta sa drugim predmetima, interes žrtava i svjedoka kao i posljedice zločina na lokalnu zajednicu. Prema: (2008) *Državna strategija za rad na predmetima ratnih zločina* (citirano 17.11.2022). Dostupno na: <https://portalfo1.pravosudje.ba/vstvfo-api/vijest/download/13700>, 42.

¹⁹ (2018) “Zapažanja o Državnoj strategiji za rad na predmetima ratnih zločina i Nacrtu revidirane strategije iz 2018. godine, uključujući predmete “kategorije A” *Pravila puta*. Sarajevo: Misija OSCE-a u BiH, 7.

²⁰ Predmeti A liste, zapaža sutkinja Korner, poprimili su “mitski” status u očima javnosti, a posebno kod raznih udruženja žrtava.

2020:46-47) Bez obzira što obaveza pravovremenog i kontinuiranog obavještanja javnosti ne iziskuje veće materijalne napore, Tužilaštvo je, i poslije ovakvih nalaza, nastavilo s praksom vođenja postupaka iza "zatvorenih vrata". Do većih pomaka došlo je u septembru 2020, kada je Vijeće ministara BiH prihvatilo *Revidiranu državnu strategiju za rad na predmetima ratnih zločina Bosne i Hercegovine*. Svim pravosudnim organima u BiH dat je rok do 2023. za okončanje svih predmeta ratnih zločina. Taj rok se danas smatra preambicioznim i neostvarivim iz više razloga: velikog broja aktivnih slučajeva, nedostupnosti optuženih/osumnjičenih pravosuđu, biološkog starenja i umiranja svjedoka, loše regionalne saradnje, sve težeg prikupljanja dokaza itd.

U kontekstu "A" predmeta uvedeno je više novina. Tužilaštvo BiH obavezano je da u roku 90 dana od usvajanja ovog dokumenta dostavi detaljan prikaz o stanju predmeta koji se nalaze u radu pred ovom institucijom ili su dodijeljeni entitetskim tužilaštvima i Tužilaštvu Brčko distrikta BiH. Naloženo je njihovo prioritarno rješavanje, uz obavezu periodičnog izvještavanja Nadzornog tijela za provođenje strategije. Visokom sudskom i tužilačkom vijeću BiH (VSTV) naređeno je donošenje posebnih smjernica po kojima će glavni tužitelji sačinjavati obavezujuća uputstva za tužitelje angažovane na ovim predmetima. Istovremeno je bilo potrebno izmijeniti i važeće propise u vezi s disciplinskom odgovornošću tužitelja i sudija koji ne ispunjavaju obaveze iz strategije ili one iz tužilačkih smjernica.²¹ Stanje u praksi je nešto drukčije. Do danas nije imenovano Nadzorno tijelo za provođenje

strategije – organ zadužen za periodično izvještavanje Vijeća ministara o stanju u ovoj oblasti. O njemu se posljednji put govorilo u februaru 2021. na sjednici Vijeća na čijem se dnevnom redu nalazio prijedlog odluke o imenovanju njegovih članova. Međutim, tada je ovaj prijedlog po drugi put uklonjen iz rasprave, pa se o ovome pitanju dalje nije diskutovalo.

Tužilaštvo BiH objavilo je u julu 2022. informaciju o procesuiranju "A" predmeta. Predočene su brojke o aktivnim slučajevima, pravosnažno okončanim, kao i onima prosljede-nim entitetskim tužilaštvima. Informacija je bila dostavljena VSTV-u BiH i njegovoj Stalnoj komisiji za efikasnost i kvalitet tužilaštava. Tokom prikupljanja ovih podataka u više navrata su zabilježene situacije da unutar jednog krivičnog predmeta s više prijavljenih lica neki budu kategorisani sa oznakom A, a drugi sa B ili C. U više slučajeva dokazni materijali nisu prikupljeni u skladu s važećim krivičnim procesnim zakonodavstvom. U evidencijama Tužilaštva BiH od 2004. do 2022. nalazilo se 814 lica sa A liste. U javnosti je često istican podatak o 848 osoba, ali je naknadnim provjerama s MRMKS-om ustanovljeno da je došlo do 30 slučajeva dvostrukih evidencija istih lica, bilo pod njihovim imenom, prezimenom ili nadimkom. Za četiri osobe u toku su dodatne provjere.²²

Zakonom o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine (član 27) omogućeno je putem rješenja prenošenje vođenja postupka na sud mjesta izvršenja ili pokušaja učinjenja krivičnog djela. Ovo rješenje Sud BiH može donijeti i na prijedlog stranaka (tužilaštva i optuženog) i branitelja za sva djela iz svoje nadležnosti, izuzev

onih usmjerenih protiv integriteta Bosne i Hercegovine.²³ Obim djela čije se procesuiranje može ustupati je široko postavljen, a među njih spadaju i ratni zločini. Važeća Državna strategija za ratne zločine iz 2020. također obavezuje Tužilaštvo BiH da se fokusira na najsloženije slučajeve, a one manje složene delegira nižim nivoima. Određeni broj A predmeta (ukupno 342 od 2004. do 2022. godine) prepušten je tužilaštvima u Federaciji BiH, Republici Srpskoj i Brčko distriktu BiH. Njihova struktura predstavljena je u tabeli br. 2.

Više je problematičnih pojava kada je u pitanju procesuiranje A predmeta. Jedna se odnosi na visoku stopu predmeta koji se i nakon skoro 20 godina od njihovog vraćanja iz MKSJ-a nalaze u fazi istrage ili prijave. U Tužilaštvu BiH je ukupno 130 takvih predmeta. Pred kantonalnim, okružnim i Tužilaštvom Brčko distrikta ta brojka je daleko niža – 20. Očito je da se svi predmeti ratnih zločina neće moći okončati do 2023, kako je to prvobitno bilo predviđeno Revidiranom državnom strategijom. Na kraju 2021. na nivou Bosne i Hercegovine ostalo je 495 slučajeva s 4284 potencijalnih osumnjičenih, gdje treba sprovesti istražne radnje.²⁴ Različiti izazovi, objektivne i subjektivne prirode, otežavaju okončanje tog kompleksnog zadatka. Podatak koji zaslužuje posebnu pažnju odnosi se na predmete kada istraga nije sprovedena, ili je obustavljena. Državno tužilaštvo je u 118 slučajeva donijelo naredbu o obustavi istrage, dok u 50 ona nije pokrenuta. Kod nižerangiranih tužilaštava takvih predmeta je 138. Zakoni o krivičnom postupku u BiH daju široka ovlaštenja tužiocima

²¹ "Revidirana državna strategija za rad na predmetima ratnih zločina" (2018) (citirano 18.11.2022). Dostupno na: https://www.vijeceministara.gov.ba/akti/prijedlozi_zakona/default.aspx?id=34754&clangTag=bs-BA

²² "Informacija o licima standardne oznake 'A'" (citirano 22.11.2022). Dostupno na: <https://www.tuzilastvobih.gov.ba/?id=5302&jezik=b>

²³ "Zakon o krivičnom postupku BiH" *Službeni glasnik BiH* br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06,

29/07, 53/07, 58/08, 12/09, 16/09, 53/09, 93/09, 72/13, 65/18)

²⁴ (2022) *Utrka s vremenom – Napredak i izazovi u provođenju Državne strategije za rad na predmetima ratnih zločina Bosne i Hercegovine*, Sarajevo: Misija OSCE u Bosni i Hercegovini, 14.

u određivanju toka istrage.²⁵ Međutim, ovdje se radi o predmetima čije je dokaze prethodno pregledao MKSJ i ocijenio ih validnim, pa nije jasno po kom je osnovu donesen ovako velik broj naredbi.

Sporan je i način ustupanja predmeta. Misija OSCE-a u BiH je, u sklopu redovnog monitoringa, došla do podatka o 1141 spisu delegiranih s državnog pravosuđa. Međutim, te mogućnosti se ne koriste u svom punom kapacitetu. Nerijetko se tome pribjegava bez prethodne detaljne analize povezanosti predmeta s drugim događajima i osobama koji se nalaze u istrazi ili pred optuženjem.²⁶ Ustupanje se vrši prema Orijentacionim kriterijima za ocjenjivanje osjetljivosti predmeta Jedinice pravila puta iz 2004, naknadno dopunjavanih kroz državne strategije. Primijećena je određena doza krutosti i nefleksibilnosti u njihovom tumačenju. Primjerice, u poglavlju ovog dokumenta pod naslovom "Masovna ubistva" utvrđen je prenos predmeta u kojima je stradalo najviše 5 žrtava, dok oni s većim brojem žrtava idu pred Sud BiH. Slično rješenje je dato i za nižerangirane počinitelje ratnih zločina: pripadnike vojske i policije. Uprkos tome, Tužilaštvo BiH je vodilo postupke protiv lica – pripadnika upravo ove grupe (predmeti Pajić,

Dmitrović, Krstić, Misić, Begović). Tužitelji ovakvoj praksi nerijetko pribjegavaju zbog obaveze ostvarenja godišnje norme, ili pritiska udruženja žrtava koja zahtijevaju da se zločini procesuiraju isključivo pred državnim institucijama, pošto u ostale nemaju povjerenja. To, prema ocjeni sutkinje Joanne Korner, ne može biti valjanim razlogom za kršenje kriterija.²⁷

Da se na rješavanju predmeta ratnih zločina, uključujući i ovdje analizirane iz grupe A, ne radi dovoljno efikasno, govore i podaci o broju tužilačkih odluka.²⁸ VSTV BiH je na sjednici 28.9.2022. razmatralo takve podatke. U prvoj polovini 2022. u Posebnom odjelu za ratne zločine Tužilaštva BiH doneseno je svega 15 odluka, od čega 5 optužnica. Kako u ovom odjelu radi 28 tužilaca, prema zapažanju pojedinih članova VSTV-a, postojalo je 10 tužilaca koji nisu donijeli niti jednu odluku. Razloge za ovako loše rezultate ne treba tražiti u njihovoj stručnosti koliko u lošoj organizaciji radnog procesa, pogrešno postavljenim prioritetima i nekompetentnosti rukovodećih struktura.²⁹ Sve upućuje na zaključak da se i ovi predmeti neće okončati do 2023. već će to trajati mnogo duže. Iskustva drugih postkonfliktnih zajednica (Ruanda, Sijera Leone, Kambodža) pokazala su da suđenja za ratne zločine imaju

nesumnjive višestruke koristi za širu društvenu zajednicu: dovode do njenog ponovnog ujedinjenja, oprosta žrtava ali i prihvatanja činjenice da su se zločini desili.³⁰ To otvara put ka suočavanju s prošlošću, pomirenju. Počiniteljima se omogućava da zatraže oprost i izraze pokajanje. (Buljubašić, 2020:72) Ukoliko se to propusti učiniti, rizikuje se dalje produbljivanje podjela i rast međusobnog nepovjerenja, što u budućnosti otvara put ka novim, razornijim sukobima.

Zaključak

Procesuiranju ratnih zločina počinjenih u proteklom ratu na prostoru Bosne i Hercegovine (1992-1995) pristupljeno je sa dva aspekta: inostranog i domaćeg. Prvi se ogledao u uspostavi Međunarodnog krivičnog tribunala za bivšu Jugoslaviju (MKSJ) 1993. godine. Osnivanjem Suda BiH 2002, a kasnije i njegovog posebnog Odjela za ratne zločine, pristupilo se vođenju tog kompleksnog procesa u domaćim okvirima. Rad bosansko-hercegovačkih sudova i tužilaštava u ovoj oblasti je u više navrata ocjenjivan kao relativno uspješan iako se oni u praksi susreću sa nizom problema (otežano ostvarenje imovinsko-pravnog zahtjeva kao i pristupa pravu na odbranu, manjkava zaštita svjedoka

²⁵ Članom 216. st. 3. ZKP-a BiH tužilac je ovlašten na donošenje naredbe o nesprovođenju istrage: (3) Tužilac donosi naredbu da se istraga neće sprovoditi ako je iz prijave i pratećih spisa očigledno da prijavljeno djelo nije krivično djelo, ako ne postoje osnovi sumnje da je prijavljeno lice učinilo krivično djelo, ako je nastupila zastarjelost ili je djelo obuhvaćeno amnestijom ili pomilovanjem ili ako postoje druge okolnosti koje isključuju krivično gonjenje. Član 224. istog zakona propisuje slučajeve kada tužilac može obustaviti istragu: (1) Tužilac će naredbom obustaviti istragu ako se ustanovi da: a) djelo koje je počinio osumnjičeni nije krivično djelo, b) postoje okolnosti koje isključuju krivičnu odgovornost osumnjičenog, osim u slučaju iz člana 206. ovog zakona, c) nema dovoljno dokaza da je osumnjičeni počinio krivično djelo, d) je djelo

obuhvaćeno amnestijom, pomilovanjem ili zastarom, ili postoje druge smetnje koje isključuju krivično gonjenje, e) postoje druge okolnosti za obustavljanje istrage iz člana 225. stav (5), odnosno člana 226. stav (3) ovog zakona.

²⁶ (2022) *Utrka s vremenom – Napredak i izazovi u provođenju Državne strategije za rad na predmetima ratnih zločina Bosne i Hercegovine*, Sarajevo: Misija OSCE u Bosni i Hercegovini, 23.

²⁷ Korner, Joanna (2019), "Procesuiranje ratnih zločina na državnom nivou u BiH", *OKO Reporter o ratnim zločinima*, br. 17, 14.

²⁸ U smislu ZKP-a BiH tužilačka odluka može biti naredba o obustavi istrage, nesprovođenju istrage ili optužnica.

²⁹ VSTV: Značajno povećanje broja raspisanih potjernica za ratne zločine (citirano 27.11.2022). Dostupno na: <https://detektor.ba/2022/09/28/>

vstv-znacajno-povecanje-broja-raspisanih-potjernica-za-ratne-zlocine/

³⁰ To je također bitno i sa aspekta preveniranja revizionizma i poricanja ratnih zločina. Primjerice, u pojedinim političkim, akademskim, naučnim, političkim krugovima kao i medijskom prostoru Republike Srpske česte su izjave o negiranjima genocida u Srebrenici ili njegovom minimiziranju. Primjetna je tendencija izjednačavanja žrtava i počinitelja zločina. Opširnije: Hikmet Karčić, Kako je poricanje ratnih zločina u Bosni i Hercegovini postalo deo mejnstrima (citirano 2022-12-8) Dostupno na: <https://www.ins.ba/bs/article/11082/kako-je-poricanje-ratnih-zlocina-u-bosni-i-hercegovini-postalo-deo-mejnstrima>; Hikmet Karčić-istraživač: žrtvovanje istine (citirano 2022-12-9). Dostupno na: <https://bhdani.oslobodjenje.ba/bhdani/arhiva/zrtvovanje-istine>

u krivičnom postupku, neprimjerena dužina trajanja postupka itd). To je posebice vidljivo kroz procesuiranje tzv. predmeta pravila puta prema posebnom pravnom mehanizmu Rimske izjave iz 1996. godine. Naime, Ured tužitelja MKSJ-a je, prije podizanja optužnice ili privođenja osumnjičenog, ispitivao osnovanost svakog pojedinačnog predmeta iz BiH dodjeljući mu određenu kategoriju (A, B, C) prema kvalitetu dokaznog materijala u skladu sa važećim međunarodnim pravnim standardima. Izlazna strategija MKSJ-a je od 2004. ta ovlaštenja prepustila Tužilaštvu BiH. Stručnoj

ali i široj javnosti su dugo vremena uskraćivane informacije o sudbini ovih predmeta. Usvajanjem Revidirane državne strategije za rad na predmetima ratnih zločina 2020. naložena je veća transparentnost pa je državno tužilaštvo u julu 2022. objavilo cjelovitu informaciju o radu na spomenutim spisima. Analizom predstavljenih podataka uočeno je nekoliko zabrinjavajućih pojava. Na državnom, ali i nižim nivoima velik je broj predmeta u kojima istraga nije sprovedena ili je obustavljena. To je sporno uzimajući u obzir činjenicu da je pravnu valjanost dokaznog materijala ranije utvrdio

MKSJ pa je stoga nejasan razlog donošenja ovakvih tužilačkih odluka. Znatno broj predmeta se nalazi u fazi prijave ili istrage što neće doprinijeti okončanju svih slučajeva ratnih zločina do 2023, kako je to predviđeno Revidiranom strategijom. Mogućnost delegiranja predmeta na niže nivoe ne koristi se dovoljno, a primjetno je i neujednačeno tumačenje propisa koji regulišu ovaj institut. Svi ovi problemi će zasigurno otežati proces konačnog pomirenja, utvrđivanja istine ali i postizanja pravde koje je od posebne važnosti za bosanskohercegovačko društvo u tranziciji.

Tabela br. 1: Stanje predmeta A kategorije pred Tužilaštvom BiH³¹

Faza postupka	Broj lica	Ostali podaci
Pravosnažno okončani	79	63 osuđujuće presude i 16 oslobođenih
Podignuta optužnica	38	Srbiji je ustupljeno 7, a Hrvatskoj 6 predmeta. U jednom predmetu postupak miruje zbog zdravstvenog stanja optuženog; 1 optužnica ustupljena je Crnoj Gori; protiv 9 lica optužnice su ustupljene tužilaštvima u BiH, u 13 predmeta su nedostupni osumnjičeni/optuženi, 1 predmet je pred zakazivanjem glavnog pretresa
Glavni pretres u toku	14	
Odbijene optužnice	2	
Obustavljen postupak	6	Zbog smrti 5, a bolesti 1
Donesena prvostepena presuda	1	
U fazi žalbe	2	
Istražna faza	93	
U fazi prijave	57	
Donesena naredba o nesprovođenju istrage	50	
Obustavljena istraga	118	
Formiran KTNRZ predmet ³²	1	
Smrt prije procesuiranja	5	
Presuđen predmet pred MKSJ-om	3	
Preuzeti predmeti od MKSJ-a	1	
Formiran KTARZ ³³	2	
Ukupno predmeta A kategorije pred Tužilaštvom BiH	472	

³¹ Navedeno prema: Informacija o licima standardne oznake A, 2.

³² KTNRZ – predmet ratnog zločina po nepoznatom počinitelju (op.a.)

³³ KTARZ – predmet ratnog zločina u kojem je neodredivo krivično djelo i počinitelj (op.a.)

Tabela br. 2: Stanje predmeta A kategorije pred entitetskim tužilaštvima i Tužilaštvom Brčko distrikta BiH³²

Faza postupka	Broj lica	Napomena
Pravosnažno presuđeno	155	108 osuđujućih presuda, 44 oslobađajućih, 1 odbijajuća. 1 lice je osuđeno u Hrvatskoj, u 1 ponovljenom postupku se odustalo od optužnice, provjera se vrši za 1 osobu.
Podignuta optužnica	12	5 optužnica je ustupljeno Srbiji, 4 Hrvatskoj. U jednom predmetu optuženi je nedostupan. Zbog smrti je postupak obustavljen u jednom spisu. U 2021. je potvrđena jedna optužnica.
Glavni pretres	2	
Žalbeni postupak	0	
Obustavljen postupak	7	
Faza prijave	3	
Faza istrage	17	
Donesena naredba o neprovođenju istrage	4	
Donesena naredba o obustavi istrage	135	
Ponovljeno suđenje	1	
Nastupila smrt prije procesuiranja	4	
Nesaglašeni podaci; utvrđivanje nadležnog tužilaštva	2	
Ukupno predmeta pred tužilaštvima FBiH, RS-a i Brčko distrikta BiH	342	

³² Navedeno prema: Informacija o licima standardne oznake A, 2.

Literatura

- a) Knjige**
- Cassese, Antonio (2003). *International Criminal Law*. Oxford University Press.
- Sijerčić Čolić, Hajrija (2008). *Krivično procesno pravo (Knjiga I: krivičnoprocesni subjekti i krivičnoprocesne radnje)*. Sarajevo: Pravni fakultet Univerziteta u Sarajevu.
- Škulić, Milan (ur.) (2011). *Ratni zločini i drugi osnovni instituti međunarodnog krivičnog prava*. Beograd: Udruženje javnih tužilaca i zamenika javnih tužilaca Srbije.
- b) Članci**
- Buljubašić, Mirza (2020). "Ostvarivanje tranzicijske komunalne pravde: Gacaca sudovi", *Pravna misao*, br.1-2.
- Čosić Dedović, Jasmina, Idrizović, Sedin (2019). "Evolucija prava komandne odgovornosti", *Pravna misao*, br. 7-8.
- Gurda, Vedad, Mahmutović, Dževad, Iveljić, Maja (2021). "Postdejtonsko traganje za pravdom: suđenja za ratne zločine u Bosni i Hercegovini pred nadležnim sudovima", *Historijski pogledi*, br. 6.
- Korner, Joanna (2019). "Procesuiranje ratnih zločina na državnom nivou u BiH", *OKO Reporter o ratnim zločinima*, br. 17.
- Miletić, Azra (2012). "Institut vremenskog važenja zakona u predmetima ratnih zločina pred Sudom Bosne i Hercegovine", *Sveske za javno pravo*, br. 7.
- Mrčela, Marin, Delost, Damira (2019). "Dokazni standardi u kaznenom postupku", *Policijska sigurnost*, br. 4.
- c) Publikacije**
- Brammertz, Serge, Jarvis, Michelle (ur.) (2017). *Procesuiranje zločina seksualnog nasilja u nadležnosti Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju (MKSJ)*. Sarajevo: Misija OSCE u BiH.
- ICRC, Vodič kroz međunarodno humanitarno pravo Dostupno na: <https://www.icrc.org/en/doc/what-we-do/building-respect-ihl/education-outreach/ehl/ehl-other-language-versions/ehl-serbian-glossary.pdf>
- Informacija o licima standardne oznake "A". Dostupno na: <https://www.tuzilastvobih.gov.ba/?id=5302&jezik=b>
- Ivanišević, Bogdan (2008). *The War Crimes Chamber in Bosnia and Herzegovina: From Hybrid to Domestic Court*. International Center for Transitional Justice.
- Korner, Joanna (2020). *Unapređenje procesuiranja predmeta ratnih zločina na državnom nivou u Bosni i Hercegovini*. Sarajevo: Misija OSCE u BiH i Ambasada Ujedinjenog Kraljevstva u BiH.
- Kreho, Minka, Vukoje, Dragomir, Jukić, Davorin (ur.) (2015). *10 godina rada*

Odjela za ratne zločine Suda Bosne i Hercegovine. Sarajevo: Sud Bosne i Hercegovine.

Mikyung Lee, Margaret, Perl, Raphael, Woehrel, Steven (1998). *Bosnia War Crimes: The International Criminal Tribunal for Former Yugoslavia and U.S. Policy*. Washington: Congressional Research Service – The Library of Congress.

Procesuiranje predmeta ratnih zločina u BiH (2004 – 2020) (prema informacijama dostupnim 31. maja 2021. godine). Sarajevo: Misija OSCE u BiH.

Procesuiranje predmeta ustupljenih Bosni i Hercegovini od strane MKSJ-a u skladu sa Pravilom 11bis: Osvrt na rezultate petogodišnjeg praćenja postupaka koje je provela Misija OSCE-a u BiH (2010). Sarajevo: Misija OSCE u BiH.

Utrka s vremenom – Napredak i izazovi u provođenju Državne strategije za rad na predmetima ratnih zločina Bosne i Hercegovine (2022). Sarajevo: Misija OSCE u BiH.

Zapažanja o Državnoj strategiji za rad na predmetima ratnih zločina i Nacrtu revidirane strategije iz 2018. godine, uključujući predmete “kategorije A” Pravila puta (2018). Sarajevo: Misija OSCE-a u BiH.

d) Propisi

Ažurirani Statut Međunarodnog krivičnog tribunala za bivšu Jugoslaviju. Dostupno na: https://www.icty.org/x/file/Legal%20Library/Statute/statute_sept09_bcs.pdf

Državna strategija za rad na predmetima ratnih zločina (2008). Dostupno na: <https://portalfo1.pravosudje.ba/vstvfo-api/vijest/download/13700>

Povelja Ujedinjenih nacija (potpisana 26.6.1945). Dostupno na: https://advokat-prnjavorac.com/zakoni/Povelja_Ujedinjenih_nacija.pdf

Pravilnik o postupku i dokazima MKSJ-a. Dostupno na: https://www.icty.org/x/file/Legal%20Library/Rules_procedure_evidence/IT032Rev50_bcs.pdf

Revidirana državna strategija za rad na predmetima ratnih zločina (2018). Dostupno na: https://www.vijeceministara.gov.ba/akti/prijedlozi_zakona/default.aspx?id=34754&langTag=bs-BA

The Rome Statement reflecting the work of the Joint Civilian Commission Sarajevo Compliance Conference Dostupno na: <https://www.nato.int/ifor/general/d960218b.htm>

Zakon o krivičnom postupku BiH (Službeni glasnik BiH, br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 29/07, 53/07, 58/08, 12/09, 16/09, 53/09, 93/09, 72/13, 65/18)

e) Radovi s interneta i elektronskih medija

Funkcije mehanizma. Dostupno na: <https://www.irmct.org/bcs/o-mehanizmu/funkcije>

Hikmet Karčić – istraživač: žrtvovanje istine. Dostupno na: <https://bhdani.oslobodjenje.ba/bhdani/arhiva/zrtvovanje-istine>

Hikmet Karčić: Kako je poricanje ratnih zločina postalo deo mejnstrima. Dostupno na: <https://www.ins.ba/bs/article/11082/kako-je-poricanje-ratnih-zlocina-u-bosni-i-hercegovini-postalo-deo-mejnstrima>

Infographic: ICTY Facts and Figures. Dostupno na: <https://www.icty.org/node/9590>

Nastavlja se višegodišnja enigma predmeta ratnih zločina prosljeđenih iz Haga. Dostupno na: <https://detektor.ba/2021/08/10/nastavlja-se-visegodisnja-enigma-predmeta-ratnih-zlocina-prosljedjenih-iz-haaga>

Strategija okončanja rada Međunarodnog suda. Dostupno na: <https://www.icty.org/bcs/o-mksj/tribunal/strategija-okoncanja-rada-medjunarodnog-suda>

VSTV: Značajno povećanje broja raspisanih potjernica za ratne zločine. Dostupno na: <https://detektor.ba/2022/09/28/vstv-znacajno-povecanje-broja-raspisanih-potjernica-za-ratne-zlocine/>

الموجز

سياد بانجوفيتش

نظرة في محاكمات قضايا جرائم الحرب من الفئة “أ” أمام القضاء في البوسنة والهرسك

شكل إنشاء محكمة البوسنة والهرسك سنة 2002، ثم قسم جرائم الحرب سنة 2005، خطوات عظيمة نحو النظر في جرائم الحرب التي ارتكبت خلال الحرب (1992-1995) على أراضي البوسنة والهرسك. وبحلول ديسمبر من عام 2022، كانت هذه المحكمة قد أصدرت أحكاماً نافذة في 256 قضية من هذا النوع. وتحظى القضايا المعروفة بقضايا الفئة “أ” من قواعد الطريق باهتمام خاص لدى المختصين والعامّة. ففي فبراير 1996، وقع ممثلو صربيا وكرواتيا والبوسنة والهرسك على إعلان روما بشأن عمل اللجنة المدنية المشتركة الخاصة بسرّاييفو. وتنص المادة 5 من الإعلان على إمكانية اعتقال وتوجيه التهم للمشتبه بهم في ارتكاب جرائم حرب حصرياً على أساس لأدلة اتهام أو أمر تمت مراجعته مسبقاً من قبل مكتب المدعي العام في المحكمة الجنائية الدولية ليوغوسلافيا السابقة. وقد استمرت آلية المراقبة (المعروفة باسم قواعد الطريق) حتى عام 2004، عندما نقلت المحكمة الجنائية الدولية ليوغوسلافيا السابقة ضمن استراتيجيتها للخروج تلك الصلاحيات إلى النيابة العامة في البوسنة والهرسك. يقدم هذا المقال عرضاً موجزاً عن معالجة تلك القضايا، مع ما صاحبها من مشكلات خلال تلك العملية، إضافة إلى الوضع الراهن في هذا المجال.

الكلمات الرئيسية: محكمة البوسنة والهرسك، النيابة العامة في البوسنة والهرسك، جرائم الحرب، قواعد الطريق، قضايا من الفئة “أ”.

Summary

A REVIEW OF PROCESSING WAR CRIME CASES OF “A” CATEGORY IN BOSNIA AND HERZEGOVINA JUDICIARY

The establishment of the court of Bosnia and Herzegovina in the year 2002, and later of its Department for War Crimes in 2005, represent significant leap towards processing of the war crimes cases committed during the war (1992-1995) in Bosnia and Herzegovina. Until December 2022, a total number of 256 such cases were effectively finalized. The cases of the so-called “A” category *Rules of the Road* procedure, drew the particular attention of the experts as well as that of the public. Namely, in February 1996, representatives of Serbia, Croatia, and B&H signed the Rome Statement declaring the Common Civil Commission for Sarajevo. Article 5 of the Statement demands that persons may be arrested or prosecuted only pursuant to a previously issued order, warrant, or indictment that has been reviewed by the International Tribunal for ex-Yugoslavia (ICTY). These control mechanisms (better known as the Rules of the Road) were active until 2004, when ICTY, as a part of its completion strategy, delegated this right to the Prosecution Office of Bosnia and Herzegovina. This article presents a brief review of the processed cases along with problems that occurred during the trials as well as a review of the current situation in this field.

Keywords: the Court of Bosnia and Herzegovina, Prosecution Office of B&H, war crimes, Rules of the Road, “A” category cases